ΙΡΙς

ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΝ

Ἔτος Β' — ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ — Ἀριθ. 4

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ Διὰ τὴν Ἑλλάδα δρ. 6—Διὰ τὸ Ἐξωτερικὸν φ.χ. 7 | ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1 Νοεμβρίου 1898 | ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ Κ. Φ. ΚΛΑΔΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

ΣΠΥΡΟΣ Ε. ΔΑΣΙΟΣ

Τὸ μυθιστόρημα τοῦ Σπύρου «Γιὰ τὴν Πατρίδα» τὸ διάβασα τόρα κοντά. Ὅταν τὸ δημοσίευε γιὰ ἐπιφυλλίδα στὴν «Ἑσπερινὴ Ἀκρόπολι» δὲν τολμοῦσα νὰ τὸ πιάσω στὸ χέρι μου. Ὄχι γιατὶ δὲν εἶχα πεποίθησι στὸν Δάσιο. Κάθε ἄλλο. Πεποίθησι εἶχα καὶ μὲ τὸ παραπάνω Αὐτόν, τὸν Κύρο, τὸν Πῶπ, τὸν Ρίσβη, τὸν Τσοκόπουλο καὶ τὸν Χαιρόπουλο, τοὺς ἐκτιμῶ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον νέο δημοσιογράφο. Δὲν θέλω νὰ πῶ μ' αὐτὸ πῶς περιφρονῶ τοὺς ἄλλους νέους ποῦ ἐργάζονται καὶ βάζουν ὅλα τὰ δυνατά τους γιὰ νὰ νεβοῦν παραπάνω ἀπὸ 'κεῖ ποῦ βαστοῦν τὰ κότσια τους. Ἐγὼ ξεχωρίζω μόνον αὐτοὺς τοὺς ἕξη ποῦ ἐδημιούργησαν ὁπωσοῦν μιὰ θέσι ἴσα μὲ σήμερον κ' ἐτράβηξαν μπροστὰ στὴν δημοσιογραφία, μὲ τὸ φυσικό τους τάλαντο καὶ μὲ τὴ μελέτη τους, ὑπάρχουν δὲ πολλὲς ἐλπίδες νὰ προχωρήσουν ἀκόμα περισσότερο.

Ὑπέστησαν κανονικὰ ὅλη τὴ φυσικὴ ἐξέλιξι τοῦ δημοσιογράφου. Ὄχι βιαστικὰ πράγματα. Σιγὰ σιγὰ καὶ μὲ τὴν ἡσυχία τους. Ἀνέβηκαν τὸ πρῶτο σκαλοπάτι —τὸ ρεπορτάζ— καὶ κοντεύουν τόρα νὰ φθάσουν στὴν κορυφὴ τῆς σκάλας —ἂν ὄχι τῆς Εὐρωπαϊκῆς, τῆς Ρωμαϊκῆς τούλάχιστον δημοσιογραφίας.

Ἐκεῖνο λοιπὸν ποῦ μ' ἔκανε νὰ μὴ διαβάσω στὴν ἀρχὴ τὸ μυθιστόρημα τοῦ Σπύρου ἦταν κάτι ἄλλο φοβόμουνα τὰ κατὰ παραγγελίαν γραφόμενα μυθιστορήματα. Τὴν εἶχα πάθει καὶ ἄλλοτε πειὸ μπροστά, καὶ φυλαγόμουνα. Μυθιστόρημα ποῦ σὲ διατάζουν νὰ γράψῃς, ποῦ σοῦ ἐπιβάλλουν τὸ θέμα, ποῦ σοῦ μετρᾶνε πόσο πρέπει νὰ γείνῃ ποῦ σοῦ ζητᾶνε κάθε μέρα ὡρισμένον ἀριθμὸ χειρογράφων, ποῦ σοῦ λὲν νὰ τὸ τραβήξῃς ὅσο μπορεῖς καὶ δὲν μπορεῖς, ἂν ἀρέσῃ στὸν κοσμάκη, καὶ νὰ τὸ συντομεύσῃς ἂν δὲν ἀρέσῃ, —τέτοιο μυθιστόρημα δὲν μπορεῖ νἄχῃ καμμιὰ ἀξία φιλολογική, ἔλεγα, καὶ μπορεῖ νὰ συγκινήσῃ μόνο καμμιὰ πλυστροπούλα καὶ κανένα ἀπόστρατο ὑπενωμοτάρχη.

Ἄλλαξα ὅμως γνώμη ἅμα διάβασα, προχθὲς ἀκόμα, σ' ἕνα κομψὸ τόμο, τὸ μυθιστόρημα τοῦ Σπύρου. ὅπως ἐλπίζω πῶς θ' ἀλλάξω γνώμη ἅμα διαβάσω μεθαύριον καὶ τὸ μυθιστόρημα τοῦ Πῶπ «Τὰ Ἀθηναϊκὰ ἀπόκρυφα» ποῦ δημοσιεύονται τόρα στὴν «Ἀκρόπολι».

Ὁ Σπύρος μέσα στὲς 348 μεγάλες σελίδες τοῦ βιβλίου του ἔβαλε ὅλη τὴν καρδιά του, ὅλο τὸν ἐνθουσιασμό του. ὅλο τὸν ἁγνὸ πατριωτισμό του, ὅλη τὴν παρατηρητικότητά του, ὅλο τὸν λυρισμό του —ὅλο τὸν Σπύρο μ' ἄλλα λόγια Ὅποιος ξέρει τὸν Σπύρο καλὰ καὶ διαβάσῃ τὸ βιβλίο του θὰ μὲ δικαιώσῃ. Εἶνε πλεονέκτημα ἢ ἐλάττωμα συγγραφέως αὐτό ; δὲν ξέρω. Ἄλλοι λὲν πῶς πρέπει νὰ ξεχνιέται ὁ συγγραφεὺς ὅταν γράφῃ, καὶ πῶς πρέπει νὰ τὰ βλέπῃ ὅλα, πρόσωπα καὶ πράγματα, μὲ ἀδιάφορο μάτι ψυχροῦ παρατηρητοῦ. Ἄλλοι λὲν τὸ ἐναντίο. Γιὰ τοὺς πρώτους ὁ Σπύρος ἀπέτυχε· γιὰ τοὺς τελευταίους —κ' εἶμαι κ' ἐγὼ μὲ τὸ μέρος τους— ὁ Σπύρος ἐπέτυχε. Διάλεξε ἀπὸ τὴν κοινωνία ποῦ ζοῦμε, —καὶ θὰ βασανίστηκε πολὺ ὅσο νὰ τὰ βρῇ — τὰ πειὸ εὐγενικὰ καὶ τὶ πειὸ ἰδανικὰ πρόσωπα —ἐκεῖνα ποῦ ταιριάζουν πειὸ πολὺ στὸν χαρακτήρα του καὶ συμφωνοῦν πειὸ πολὺ μὲ τὲς ἀρχές του— τὰ σκέπασε μὲ βαρὺ πέπλο ἰδανισμοῦ ὅλα τὰ μικρὰ ἐλαττώματα, ποῦ μποροῦσαν σὰν ἄνθρωποι κι' αὐτοὶ νἄχουν, κ' ἔτσι μᾶς παρουσίασε τὴν Θούλα, τὸν Ἀρετίδη μὲ τὰ ἑλληνικώτατα παιδιά του, τὸν ἀξιωματικὸν Ἕκτορα τὸν κομπετὰν Μανωλάκη μὲ τὴν γυναῖκά του, τὸν Παπασταῦρο καὶ τὸν Ἔρωτα — γιὰ ν' ἀποδείξῃ μὲ τὸν τελευταῖον αὐτόν, πῶς καὶ στὰ κάτω στρώματα τῆς κοινωνίας βρίσκονται χαρακτῆρες ποῦ μόνο ἡ μόρφωσι τοὺς λείπει γιὰ νὰ γείνουν τέλειοι ὡς ἄν-

θρωποι κοινωνικοὶ καὶ ὡς πολῖται. Καὶ γιὰ νὰ φωτίσῃ μὲ περισσότερη αἴγλη τοὺς προσφιλεῖς του ἥρωες, ἔβαλε ἀπέναντί τους, τοὺς ἀπαισίους καὶ βδελυροὺς τύπους τοῦ ἀστυφύλακα Τρομάρα, τοῦ ταβερνιάρη Γιαννούλη, τοῦ ἐπιτηδείου ἀνθρώπου τοῦ κόσμου κ. Χονδροπούλου μὲ τοὺς ἀπαλλαγέντας γυιούς του, τοῦ φοβεροῦ ἐνεχυροδανειστοῦ καὶ μερικοὺς ἄλ ους ακόμα, ἀπὸ κείνους ποῦ ποζάρουν καὶ θριαμβεύουν καὶ ἐκτιμοῦνται μέσα στὴν βρωμοκοινωνία μας.

Αὐτὸς εἶνε ὁ κόσμος ποῦ ἀρέσει στὸν Δάσιο κ' αὐτὸν τὸν κόσμο ζωγράφισε. Τόρα ἔρχοντι τὰ πράγματα Ὁ Σπύρος εἶδε κ' ἔγραψε Κ' ἐδῶ ἴσα ἴσα μπορεῖ κανεὶς νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν παρατηρητικότητα τοῦ δημοσιογράφου καὶ τὴν ἀντίληψι τοῦ ποιητοῦ Εἶδε τὴ φοβερὴ πλημμύρα ποὺγεινε τὸν Γεννάρη τοῦ 97 κ' ἔγραψε τὸ θαυμάσιο κεῖνο Ι κεφάλαιο τοῦ πρώτου μέρους. Κιτέβηκε στὴν Κρήτη μαζὶ μὲ τὸ στρατὸ τῆς Κατοχῆς κ' ἔγραψε τὲς ζωντανὲς καὶ συγκινητικὲς σελίδες μὲ τὲς ὁποίες τελειόνει τὸ πρῶτο μέρος. Εἶδε ὀν πόλεμο ἐπάνω στὴ Θεσσαλία κ' ἐζωγράφισε τόσο ζωντανὰ καὶ πιστὰ τὸν πανικὸ τῆς Λαρίσσης και τὴν μάχη τῶν Φαρσάλων. Κ' ἔζησε, κ' ἐνθουσιάσθηκε, κ' ἐπόνεσε, κι' ἀπογοητεύθηκε κι' αὐτὸς μαζὶ μ' ὅλους μας, ὡς Ρωμηὸς καὶ ὡς ποιητὴς μέσα στὴν ἀπαισία ἐκείνη ἐποχή, τῆς παραφροσύνης, τῆς φαμφαρονίας καὶ τῆς αἰσχύνης μας, καὶ γι' αὐτὸ ἔγραψε τὸ ὡραῖο αὐτὸ βιβλίο, τὸ ὁποῖον ἀν δὲν ἔχῃ ὅλα τὰ προσόντα ἑξόχου βιβλίου, δὲν μπορεῖ ὅμως νὰ τοῦ ἀρνηθῇ κανεὶς πῶς εἶνε ἕνας πιστὸς καθρέπτης ποῦ θὰ βλέπουμε μέσα σ' αὐτὸν τὰ μοῦτρά μας καὶ τὰ χάλια ποῦ εἴχαμε ὅλοι μας κατὰ τὴν ἀλησμόνητη ἐκείνη ἐποχὴ τῶν ταρταρινικῶν ἐξάψεων καὶ τοῦ Δογκιχωτικοῦ ἡρωϊσμοῦ μας.

Ἐν' ἀρκετὰ περίεργο ψυχολογικὸ φαινόμενο παρατήρησα μέσα στὸ ἔργον αὐτό. Ὁ Δίσιος ἑνῶ παίρνει τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα ἀπὸ τὸν πραγματικὸν βίον, στὲς περιγραφὲς αὐτῶν εἶνε ἰδεαλιστὴς ἄκρος. Παθαίνεται μὲ τὰ πράγματα καὶ διαλέγει τὲς λέξεις ἐκεῖνες ποῦ ἠμποροῦν νὰ ἐκδηλώσουν παραστατικώτερα καὶ ζωντανώτερα τὸ πάθος του αὐτό. Λὲς κ' εἶνε ἐρωτευμένος μὲ τὴν Θούλα, περισσότερο αὐτὸς παρὰ ὁ ἀξιωματικὸς Ἕκτωρ καὶ θαυμάζει καὶ λατρεύει περισσότερο αὐτὸς τὸν Ἕκτορα παρὰ οἱ στρατιῶταί του κ' οἱ συμπολεμισταί του. Ὁποιος διαβάσῃ τὸ βιβλίο αὐτὸ θὰ ἰδῇ μὲ ποιὸ λυρισμὸ καὶ μὲ ποιὰ ἀγάπη περιβάλλει πολλὲς φορὲς μερικὰ ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα κάθε ἄλλος θὰ τὰ περνοῦσε ἀπαρατήρητα ἢ τὸ πολὺ πολὺ θὰ τοὺς ἔρριχνε ἀπὸ ψυχικὸ καμμιὰ ψυχρὴ καὶ ἀδιάφορη ματιά. Γι' αὐτὸ εἶπα στὴν ἀρχὴ πῶς ὁ Σπύρος σ' αὐτὸ τὸ μυθιστόρημά του ἔβαλε ὅλο τὸν Σπύρο.

Κ' ἔτσι κατώρθωσε νὰ μᾶς παρουσιάσῃ μ' αὐτὸ τὸ ἔργο του ἕνα μυθιστόρημα καλὸ —ἀπὸ τὰ λίγα καλὰ ποῦ γραφῆκαν ὡς τόρα στὸν τόπον μας Περισσότερο κατώρθωσε νὰ μᾶς παρουσιάσῃ μυθιστόρημα γνησίως Ρωμαΐικο κι' ὄχι ὠχρὲς ἀπομιμήσεις τοῦ Ντωντὲ καὶ τῶν ἄλλων ξένων μυθιστοριογράφων Αὐτὸ βεβαίως δὲν μπορεῖ νὰ τὸ νοιώσουν μερικοὶ πνευματικοὶ εὐνοῦχοι, ποῦ οὔτε καταδέχονται νὰ μιλήσουν γι' αὐτό, ἐπειδὴ ἔχει πολλὲς σημειώσεις ἀπὸ κάτω ἀπὸ μερικὲς σελίδες, σὰν νὰνε ἱστορικὴ ἢ ἠθογραφικὴ μελέτη, ἢ ἐπειδὴ τὰ δάκρυα τοῦ ξυλοκοπηθέντος παραγυιοῦ τοῦ Γιαννούλη ἔσταζαν μέσα στον τζέτζερη καὶ κοσμοῦσαν τὴν ἀλυσίδα μὲ τὲς λύγδες! (*)

Ἐλλείψεις ἕνα ἔργο γραμμένο βιαστικὰ καὶ ρυθμίζον τὴν πλοκή του ἀναλόγως τοῦ γούστου τοῦ κοινοῦ, ποῦ συχναλλάζει κάθε δευτερόλεπτο, δὲν μπορεῖ παρὶ νάχῃ. Κ' ἐλλείψεις ἔχει καὶ τὸ μυθιστόρημα τοῦ Δασίου, γιὰ ὅσους λόγους εἶπα παραπάνω Δὲν παύει ὅμως γι' αὐτὸ νὰνε ἄξιο προσοχῆς κ' ἐκτιμήσεως. Εἶνε καλὸ τὸ σύνολό του; Νά, τὸ ζήτημα! Καὶ σ' αὐτὸ πρέπει νὰνε κανεὶς πολὺ μίζερος καὶ πολὺ μοχθηρὸς γιὰ νὰ πῇ ὄχι

Τόρα ὁ Δάσιος γράφει ἕνα καινούργιο κοινωνικὸ μυθιστόρημα μὲ τὴν ἡσυχία του καὶ μὲ τὸ γοῦστό του. Ὄχι κατὶ παραγγελίαν. Τὸ ἐπιγράφει «Οἱ σκλάβοι τῆς ζωῆς» κ' ἅμα τὸ δημοσιεύσῃ ἐλπίζω νὰ βρῶ κ' ἐγὼ κ' οἱ ἄλλοι ποῦ ἔχουν τὴν διάθεσι νὰ διαβάζουν δίχως προκατάληψι, λιγότερες τεχνικὲς ἐλλείψεις ἀπὸ τὸ πρῶτό του ἔργο.

ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΤΟΥ κ. ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ

Ὁ συγγραφεὺς τοῦ ὡραίου βιβλίου. «Ἀπὸ τὴν Φύσιν καὶ ἀπὸ τὴν Ζωὴν» κ. Παῦλος Νιρβάνας ἔστειλε πρὸς τὸν κ. Δ. Π. Ταγκόπουλον τὴν κατωτέρω πολὺ κολακευτικὴν ἐπιστολήν, εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἐν τῷ παρελθόντι τεύχει δημοσιευθέντος ἄρθρου του. Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην δημοσιεύομεν εὐχαρίστως, διὰ νὰ ἰδοῦν οἱ νεαροὶ λόγιοί μας, μὲ ποίαν εἰλικρινῆ μετριοφροσύνην παίρνουν τοὺς ἐπαίνους, τῶν ὁποίων εἶνε ὑπεράξιοι, καὶ μὲ ποίαν καλλιτεχνικὴν ἀβρότητα δέχονται καὶ ἀντικρούουν τὰς παρατηρήσεις, οἱ πραγματικοὶ συγγραφεῖς τῆς περιωπῆς τοῦ κ. Παύλου Νιρβάνα.

21 Ἀβρίου 93.

ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ

Ἀγαπητέ μου,

Εἰλικρινῶς μ' ἔκαμε νὰ κοκκινίσω ἡ ἀγάπη καὶ ἡ καλωσύνη, μὲ τὴν ὁποίαν ὑποδέχεσθε τὸ βιβλίον μου εἰς τὴν «Ἴριδα». Καὶ τὸ πρῶτόν μου κίνημα, πρὶν σᾶς εὐχαριστήσω ἀκόμη, εἶνε νὰ δικαιολογηθῶ ἀπέναντί σας, μὲ στενοχωρίαν καὶ μὲ ἐντροπήν.

Δὲν ἠξεύρω ἀκριβῶς τί συμβαίνει. Ἴσως ἡ λεπτή σας ψυχολογία τὸ ἐνν εἶ καλλίτερά μου. Ἀλλ' ἡ κριτική, τόσον ἡ εὐνοϊκωτέρα, ὅσον καὶ ἡ δυσμενεστέρα, διὰ τὰ κυρίως ἔργα τῆς φαντασίας, μοῦ ἐφάνη πάντοτε ὡς κάτι τι ἀφύσικον καὶ παράξενον μαζί. Εἶνε μία ἐντελῶς ἀτομικὴ ἐντύπωσις, τὴν ὁποίαν δὲν θὰ ἠμποροῦσα νὰ ὑποστηρίζω.

Δὲν ἠξεύρω ἂν οἱ πληγονόμενοι ἀπὸ τὴν κριτικὴν ἐκλαμβάνουν τὰ κτυπήματά της ὡς κτυπήματα ἐχθροῦ. Ἐγὼ ὅμως τὰς θωπείας της, χωρὶς νὰ τὸ θέλω, τὰς πέρνω πάντοτε ὡς φιλοφρνήτεις, τὰς πέρνω ὡς ἕνα πρεῖον ἁπλῶς καλωσύνης καὶ ἀγάπης, καὶ δι' αὐτὸ ἀκριβῶς αἰσθάνομαι σᾶς τὸ ὁρκίζομαι ὅταν τὰς ἀντιμετωπίζω, τὴν ἰδίαν στενοχωρίαν τὴν ὁποίαν θὰ αἰσθανόμουν ἀπέναντι πάσης ἄλλης φιλοφρονήσεως κοσμικῆς.

Καὶ ὅμως ἡ κριτικὴ εἶνε πραγματικότης. Τὸ ἀποδεικνύετε καὶ σεῖς ἀκόμη μὲ τὴν ἀβρὰν ψυχολογίαν τῶν ἄρθρων σας. Πραγματικότης ὅμως ὑποθέτω διὰ κάθε ἄλλον ἐκτὸς τοῦ κρινομένου.

Ἀλλ' ἰδιαιτέραν χάριν σᾶς ὀφείλω, ἀγαπητέ μου, ἕνα μεγαλείτερον εὐχαριστῶ σᾶς χρεωστῶ, διότι μὲ φωτίζετε ἐπὶ μερικῶν ξένων ἐντυπώσεων, τὰς ὁποίας κανεὶς ἄλλος δὲν μοῦ ἔκαμε τὴν χάριν νὰ μοῦ γνωρίσῃ. Καὶ μοῦ εἶνε ἐκτάκτως ἐνδιαφέρουσαι αἱ γνῶμαι αὐταί, ὄχι—σᾶς βεβαιῶ—διότι αἰσθάνομαι τὴν δύναμιν νὰ τὰς ἀντικρούσω ἢ νὰ τάς συζητήσω. Ὑποθέτω ὅτι εἶνε τόσον ὑποσυνείδητος καὶ τόσον ἀνεπίγνωστος, ἂν θέλετε, ἡ καλλιτεχνικὴ δημιουργία, καὶ τόσον σκοτεινὸς ὁ μηχανισμός της, ὥστε ἡ μόνη ἐντύπωσι, τοῦ καλλιτέχνου ἀπέναντι τῆς κριτικῆς, δὲν ἠμπορεῖ παρὰ νὰ εἶνε μία ἔκπληξις, εὐχάριστος πολλάκις, διὰ τὴν ἑρμηνείαν ἑνὸς μηχανισμοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ ἴδιος δὲν ἐννοεῖ καὶ οὔτε ἐνδιαφέρεται νὰ γνωρίσῃ.

Ἕ α πρᾶγμα ὅμως ἔμαθον ἀπὸ τὰ; γνώμας, ποῦ μοῦ παραθέτετε, καὶ τὸ πέρνω ὑπὸ σημείωσιν: Ὅτι τὸ ὕφος εἶνε κάτι τι ξεχωριστὸν ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοῦ καλλιτεχνήματος, κάτι τι ὡς ἕτοιμον ἔνδυμα, μὲ τὸ ὁποῖον ἠμπορεῖ νὰ ἐνδύσῃ κανεὶς καὶ νὰ στολίσῃ κάθε ἀνάπηρον σῶμα. Καὶ μίαν ἀνησυχίαν ἔχω: Μήπως εὑρεθῇ κανεὶς νὰ μοῦ ζητήσῃ τὰ ἀχνάρια τῶν ἐνδυμάτων αὐτῶν.

Ἐν τούτοις, ἀγαπητέ μου, καιρὸς εἶνε νὰ σᾶς σφίξω τὸ χέρι. Καὶ σᾶς τὸ σφίγγω μὲ πολλὴν εὐγνωμοσύνην διὰ τὸ καλόν σου ἄρθρον καὶ μὲ πολλὴν ἀγάπην—μίαν παλαιὰν ἀγάπην—διὰ σᾶς καὶ διὰ τὸ ἔργον σας.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

(*) Αὐτὴν τὴν τολμηρὴ εἰκόνα τὴν ἀναφέρουν πάντα μὲ εἰρωνείαν ὅλ' οἱ λόγιοι. Κι' ὅμως ἂν τὴν καλοπροσέξουν κι' ἂν τὴν ψυχολογήσουν θὰ δοῦν πῶς μᾶλλον ἐπαίνους ἀξίζει παρὰ εἰρωνείαν. Ἀλλὰ τί προσέχουν καὶ τί ψυχολογοῦν ἐδῶ στὸν τόπο μας!

ΓΕΩΡΙΟΥ ΠΑΡΑΣΧΟΥ

ΔΟΚΙΜΙΟΝ ΙΛΙΑΔΟΣ

Α

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον ἀριθμόν).

Τὸν μάντιν πρῶτον ἄγριος προσέβλεψε καὶ εἶπε·
«Μάντι κακῶν, εὐχάριστον ποτὲ δὲν μ' εἶπες λόγον!
«Καλὸν ποτὲ δὲν ἔπραξες, οὐδ' εἶπες εἰς κανένα
«Καὶ τώρα εἰς τοὺς Δαναοὺς μαντεύων ρητορεύεις,
«Πῶς τόσα κατ' αὐτῶν δεινὰ ὁ Εὐθυβόλος στέλλει
«Διότι ἀπηξίωσα ἐγὼ τῆς Χρυσηΐδος
«Τὰ λύτρα κ' εἰς τὸν οἶκόν μου ἐπιθυμῶ νὰ μένῃ·
«Ἐκείνην τῆς παρθενικῆς συζύγου μου προκρίνω,
«Τῆς Κλυταιμνήστρας· ἐπειδὴ δὲν εἶναι κατωτέρα
«Τὸ σῶμα, τὴν γλυκύτητα, τὴν φρόνησιν, τὰ ἔργα.
«Ἀλλὰ καὶ οὕτω συναινῶ, ἂν πρέπῃ νὰ τὴν δώσω·
«Ἀκμαῖον θέλω τὸν στρατὸν ἐγώ, καὶ ὄχι πτῶμα.
«Ἐν τούτοις ἄλλο δι' ἐμὲ ζητήσατε βραβεῖον.
«Δὲν πρέπει, οὔτε δύναμαι ἀβράβευτος νὰ μείνω
«Ἐγὼ καὶ μόνος. Βλέπετε τὸ γέρας μου πῶς χάνω.»
Κι' ὁ κραταιὸς ἀπήντησε ταχύπους Ἀχιλλεύς:
«Ἀτρεΐδη μεγαλώνυμε καὶ φιλοκτήμον ἄναξ,
«Τί θέλεις οἱ μεγάθυμοι νὰ δώσουν Ἀχαιοί;
«Πολέμου λάφυρα κοινὰ δὲν μένουν κατὰ μέρος.
«Καὶ ὅσα τοὺς ἐπήραμεν ἀπὸ τὰ πέριξ, ὅλα,
«Ἠξεύρεις, ἐμοιράσθησαν, καὶ οὔτε εἶνε πρέπον
«Ὀπίσω νὰ τὰ λάβωμεν νὰ μοιρασθοῦν ἐκ νέου.
«Πλήν, δός τὴν κόρην σήμερον, κ' ἡμεῖς τριπλᾶ τὰ δῶρα
«Καὶ τετραπλᾶ σὲ δίδομεν ὅταν ὁ Ζεὺς θελήσῃ
«Τὴν Τροίαν τὴν καλλίπυργον νὰ ρίψωμεν εἰς κόνιν!»
Εἰς τοῦτον δὲ ὁ βασιλεὺς ἀπήντησεν Ἀτρείδης:
«Μή, Ἀχιλλεῦ, θεοειδῆ, ἂν καὶ γενναῖος τόσον,
«Τρέχεις ἐμπρός· δὲν μὲ περνᾷς καὶ δὲν μὲ παραπείθεις.
«Ἢ θέλεις σὺ τὸ γέρας σου νὰ ἔχῃς, καὶ νὰ φθίνω
«Ἐ ὢ ἀτίμως; Ἀγαπᾷς ἐκείνην ν' ἀποδώσω;
«Καλά· πλὴν ἂν οἱ Ἀχαιοί μοὶ δώσουν ἄλλο γέρας,
«Καὶ γέρας τι ἐπάξιον τοῦ ὅ,τι δίδω... ἔστω.
«Ἀλλέως, μόνος ἔρχομαι καὶ ἢ τὸ ἰδικόν σου
«Λαμβάνω ἢ τοῦ Αἴαντος ἐγώ, ἢ Ὀδυσσέως,
«Καὶ ἂς θυμώσῃ ὁποιος μαζῇ μου ἀγαπᾷ.
«Πλὴν ταῦτα καὶ βραδύτερον θὰ τὰ ἰδῶμεν τώρα,
»Ἐλᾶτε πλοῖον μελανὸν ἂς σύρωμεν 'ς τὸ κῦμα.
»Ἐντός του ναύτας θέσωμεν, ἐντός του ἑκατόμβην,
»Ἐντὸς καὶ τὴν καλλίμορφον ἀκόμη Χρυσηΐδα
»Κ' ἐπόπτης καὶ κοσμήτωρ εἰς τῶν βουληφόρων ἔστω·
»Ὁ Αἴας, ὁ Ἰδομενεύς, ἢ Ὀδυσσεὺς ὁ θεῖος,
«Ἢ σὺ Πηλεΐδη, φοβερὲ τοῦ κόσμου πολεμάρχα,
«Τὸν Φοῖβον ἴσως μ' ἱερὰς θυσίας ἡμερώσῃς.»
Καὶ ὑποβλέψας ὁ ταχὺς τὸν εἶπεν Ἀχιλλεύς:
«Φεῦ ἐνδυμένε σιδηρᾶν ἀναίδειαν, δολόφρον!
«Πῶς θέλεις εἰς τοὺς λόγους σου οἱ Ἀχαιοὶ νὰ κλίνουν,
«Καὶ εἰς ἐνέδρας νὰ πονοῦν, ἢ συμπλοκὰς ν' ἀνοίγουν;
«Ἐγὼ διὰ τοὺς αἰχμητὰς δὲν ἦλθα Τρωαδίτας
«Νὰ χύνω αἷμα καὶ χολήν, διότι δὲν μοὶ πταίουν.
«Δὲν ἥρπασαν τοὺς βόας μου αὐτοὶ οὐδὲ τοὺς ἵππους,
«Οὐδ' εἰς τὴν εὔανδρον ποτὲ πολύκαρπόν μου Φθίαν
«Ἐχάλασαν τὰς κτήσεις μου· διότι μᾶς χωρίζουν
«Ὄρη ἐν μέσῳ σκιερὰ καὶ θάλασσα βοῶσα.
«Πλὴν σὲ ἠκολουθήσαμεν ἐδῶ, τοῦ Μενελάου
«Καὶ σοῦ τὴν ὕβριν πλύνοντες εἰς αἷμα σκυλοπρόσωπε·
«Πλὴν σὺ οὐδὲ τὸ σκέπτεσαι, οὐδ' ἐνθυμεῖσαι κἄν.
«Καὶ τώρα σὺ τὸ γέρας μου ἐπαπειλεῖς ν' ἁρπάσῃς,
«Μόχθου καρπόν, ὅ μ' ἔδωκαν τῶν Ἀχαιῶν οἱ παῖδες.
«Ποτὲ δὲν ἔχω, ὅσον σοὶ μερίδιον, ὁπόταν
»Πλουσίαν πόλιν τῶν ἐχθρῶν οἱ Ἀχαιοὶ πορθήσουν,
»Ἀλλὰ τὸ πλεῖστον τῶν μαχῶν, τὸ κῦμα τοῦ πολέμου
»Διέπ' ἡ χείρ μου· κ' ἡ στιγμὴ τῆς ἀμοιβῆς ὡς φθάσῃ,
»Τὸ πᾶν σὺ ἔχεις, καὶ μικρὸν ἐγὼ λαμβάνων μέρος
»Ἀρκοῦμαι, κ' εἰς τὰ πλοῖά μου ἀνάπαυσιν ζητῶ·
»Εἰς Φθίαν τώρα—καὶ πολὺ καλλίτερον μὲ εἶναι—
»Μὲ τὰ καμπύλα πλοῖά μου περῶ, καὶ δὲν πιστεύω,
»Ἐδῶ σὺ φθίνων τρόπαια καὶ πλούτη νὰ σωρεύσῃς.»
Καὶ τῶν ἀνδρῶν ὁ βασιλεὺς τὸν εἶπεν Ἀγαμέμνων·
»Φεῦγε ἂν ἔχῃς ὄρεξιν, καὶ δὲν σὲ ἱκετεύω
»Ἐδῶ νὰ μείνῃς δι' ἐμέ· νὰ μὲ τιμήσουν ἔχω
»Ἐδῶ καὶ ἄλλους —μάλιστα τὸν βουληφόρον Δία·
»Μοὶ εἶσαι μισητότερος τῶν βασιλέων ὅλων·
»Τροφήν σου ἔχεις ἔριδας καὶ πόλεμον καὶ μάχας·
«Κι' ἂν εἶσαι τόσον κραταιός, εἶν' ἐκ θεοῦ τὸ δῶρον.
«Ὕπαγε μὲ τὰ πλοῖά σου νὰ βασιλεύσῃς τώρα
«Τῶν Μυρμιδόνων· διὰ σὲ διόλου δὲν φροντίζω
«Οὐδὲ ψηφῶ τὴν ἔχθραν σου καὶ μάλιστα προσθέτω·
«Ὦ, ὁ Ἀπόλλων ἀφαιρεῖ ἐμὲ τὴν Χρυσηΐδα,
«Μὲ πλοῖον καὶ συντρόφους μου βεβαίως θὰ τὴν στείλω
«Ἀλλ' ἀντ' ἐκείνης τὴν καλὴν λαμβάνω Βρισηΐδα,
«Εἰς τὴν σκηνὴν ἐλθών, ἐγώ, τὸ γέρας σου, νὰ μάθῃς
«Ὁπόσον εἰμ' ἀνώτερος ἐδῶ, καὶ τρέμῃ ὅστις

«Τολμᾷ ἐξ ἴσου νὰ λαλῇ καὶ γείνῃ ὅμοιός μου.»
Εἶπε κι' ὁ ἥρως ἄχνισεν ἐκ πόνου, κ' ἡ ψυχή του
Στὰ στήθη τὰ δασύτριχα διτῶς ἐστροβιλίσθη·
Ἢ τὴν ὀξεῖαν μάχαιραν ἐκ τοῦ μηροῦ νὰ σύρῃ,
Ἀναστατώσῃ τοὺς λοιποὺς καὶ σφάξῃ τὸν Ἀτρείδην
Ἢ νὰ κρατήσῃ τὴν ὀργὴν καὶ παύσῃ τὸν θυμόν του.
Ἐνῷ αὐτὰ εἰς τὴν ψυχὴν συνέστρεφε, καὶ ἤδη
Τὸ μέγα ξίφος ἔσυρεν,—ἡ Ἀθηνᾶ κατέβη
Ἐξ οὐρανοῦ· τὴν ἔστειλεν ἡ Ἥρα ἡ λευκόχειρ,
Ὁμοίαν ἔχουσα στοργὴν καὶ πόνον εἰς τοὺς δύο.
Ἐστάθη, τὸν ἐκράτησεν ἐκ τῆς ξανθῆς του κόμης,
Παρὰ τοὺς ὤμους, εἰς αὐτὸν καὶ μόνον φαινομένη·
Ἐσκίρτησεν ὁ Ἀχιλλεύς, καὶ στρέφων εἶδεν αἴφνης
Τὴν Ἀθηνᾶν· ἐξήστραπτεν ἡ φοβερά της ὄψις.
Καὶ πρὸς ἐκείνην πτερωτὰς ἀπηύθυν' ἐρωτήσεις.
«Πῶς ἦλθες, τέκνον τοῦ Διός, ἐδῶ τοῦ αἰγιόχου ;
»Ἢ μὴ τὴν ὕβριν νὰ ἰδῇς τοῦ ἄφρονος Ἀτρείδου ;
»Σὲ λέγω πλήν, καὶ εἶν' αὐτὸ τετελεσμένον ἤδη.
»Τὴν ἔπαρσίν του γλήγορα μὲ τὴν ζωὴν πληρόνει.
Καὶ τότε ἡ γλαυκόφθαλμος τὸν εἶπεν Ἀθηνᾶ :
«Ἦλθα νὰ σβύσω τὴν σκληρὰν ὀργήν σου ἂν μ' ἀκούσῃς,
«Ἐξ οὐρανοῦ μ' ἀπέστειλεν ἡ Ἥρα ἡ λευκόχειρ,
«Ὁμοίαν ἔχουσα στοργὴν καὶ πόνον κ' εἰς τοὺς δύο·
«Πλὴν ἔλα, παῦσε τὸν θυμὸν καὶ μὴ τὸ ξίφος σύρεις.
«Μὲ λόγους τώρα πληξέ τον καὶ ὕβρεις, ὅσον θέλεις·
«Σοῦ λέγω μόνον—καὶ αὐτὸ θὰ τελεσθῇ ταχέως—
«Πῶς μετ' ὀλίγον πολλαπλᾶ σὲ περιμένουν δῶρα
«Δι' ὅσα πάσχεις· κράτησον τὴν βίαν σου καὶ πείθου.»

(Ἀκολουθεῖ)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ

ΩΣ ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ

Ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος, ἄριστα ἀνετράφη καὶ ἐξεπαιδεύθη. Μαθὼν ἐν τῇ γενετείρᾳ αὐτοῦ πατρίδι Κερκύρᾳ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, μετέβη εἰς τὴν Ἰταλίαν πρὸς τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν του καὶ ἐκμάθησιν ἐπιστήμης. Ἡ φιλάνθρωπος αὐτοῦ καρδία τὸν παρώτρυνε νὰ ἐπιδοθῇ ὅλῃ ψυχῇ εἰς τὴν ἰατρικήν. Φοιτητὴς ὢν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Παταβίου, διήκουσε διαπρεπεῖς ἐπιστήμονος, ἐν οἷς τὸν ἀνατόμον Καλδάνην, τὸν πολὺν Στράτικον, τὸν Κομπαρέττην. Ἀποπερατώσας τὰς σπουδάς του, τῷ 1797, ἄγων τὸ εἰκοστὸν πρῶτον τῆς ἡλικίας ἔτος, ἐπέστρεψεν εἰς Κέρκυραν, περιηγηθεὶς πρότερον πόλεις τῆς Ἰταλίας καὶ ἐπισκεψάμενος τὰ ἐπισημότερα αὐτῆς νοσοκομεῖα.

Ἡ Κέρκυρα ἀμέσως ἐξετίμησεν αὐτόν. Οἱ πάσχοντες πτωχοὶ τὸν ἐκάλουν παρήγορον ἰατρόν, εὐεργέτην, πατέρα. Τοιαύτην ἀπέκτησε φήμην, διότι ἤρξατο ἀμέσως νὰ ἐπιδαψιλεύῃ τῆς πεφωτισμένης αὐτοῦ διανοίας τοὺς θησαυροὺς ἐπὶ τῶν πασχόντων μετὰ μεγίστης αὐταπαρνήσεως καὶ ἐνθέρμου ζήλου. Ὀξυδέρκεια περὶ τὴν διάγνωσιν τῶν ἀσθενειῶν, ἡ ἀρίστη συμπεριφορὰ καὶ ἡ ὑπομονή, μεθ' ὧν πρὸς τοὺς ἐν γένει πάσχοντας προσεφέρετο, ἀμέσως ἀνύψωσαν αὐτὸν εἰς τὴν περιωπὴν τοῦ ἐμβριθοῦς ἐπιστήμονος καὶ ἐξόχου φιλανθρώπου.

* *
*

Ἡ Ἑπτάνησος δὲν ἦτο ἡσυχος. Καταργηθείσης τῆς ἐνετικῆς κυριαρχίας, ἦλθον τῷ 1797 οἱ δημοκρατικοὶ Γάλλοι, οὓς ἐξεδίωξαν τῷ 1799 οἱ Ρωσσοτοῦρκοι, καὶ τῷ 1800 διὰ συνθήκης ἱδρύθη ἡ *Ἑπτανήσιος Πολιτεία*, ἧς ἐχαιρετίσθη ὡς ἠὼς τῆς ἑλληνικῆς ἐθνεγερσίας. Πρὶν ἢ φύγωσιν οἱ Τοῦρκοι, ὁ Κατὴρ Βεῆς, διώρισε τὸν Καποδίστριαν ἀρχίατρον τοῦ Στρατιωτικοῦ Τουρκικοῦ νοσοκομείου, καὶ ὡς τοιοῦτος ἀνεγνωρίσθη καὶ παρὰ τῆς προσωρινῆς Γερουσίας μὲ μηνιαῖον μισθὸν γροσίων 111 καὶ παράδων 8. Ὄχι μόνον κατεγίνετο εἰς τὴν ποθητὴν αὐτοῦ ἐπιστήμην ἀλλὰ καὶ τὴν φιλολογίαν ἐκαλλιέργει.

Λόγιοι Κερκυραῖοι συγκροτήσαντες ἑταιρίαν ὑπὸ τὸ ὄνομα *τῶν φίλων* συνήρχοντο τρὶς τῆς ἑβδομάδος πρὸς ἀνάγνωσιν ἀλλοτρίων, καὶ ἰδίων πεζῶν τε καὶ ἐμμέτρων ἔργων ἢ νὰ παραστήσωσι δρᾶμα. Μεταξὺ τῶν μελῶν διεκρίνετο καὶ ὁ Καποδίστριας. Ἐννοεῖται εἰκότως ὅτι εἰς τὴν ἑταιρίαν ταύτην ἐλάμβανον μέρος καὶ μὴ Κερκυραῖοι. Ἀλλ' ὀλίγον χρόνον ἔζησεν. Αἱ πολιτικαὶ περιπέτειαι τοῦ 1802 τὴν διέλυσαν διὰ παντός, ἐνῷ ὁ Μάριος Πιέρης, ὁ γνωστὸς Κερκυραῖος δεινὸς λογογράφος, εἶχεν ἑτοίμην πρὸς ἀπαγγελίαν *ὠδὴν* φέρουσαν τίτλον Per riaprimento della società degli amici.

Ἀλλὰ ἐκ τοῦ συνεταιρισμοῦ τούτου, προῆλθεν ὁ μετ' ὀλίγον συστὰς *Ἐθνικὸς Ἰατρικὸς Σύλλογος*, οὗτινος ἡ σύστασις ὀφείλεται τῷ πατρίῳ ζήλῳ καὶ τῇ ἀόκνῳ ἐπιμελείᾳ τοῦ Καποδιστρίου, ὥστις ἐγένετο καὶ ὁ γραμματεύς. Ὁ σκοπὸς τοῦ Συλλόγου τούτου ἦτο νὰ φροντίσῃ ἰδίως περὶ τῆς ὑγιείας τῶν κατοίκων τῆς Ἑπτανήσου. Τὰ ἐγκαίνια ἐγένοντο τῇ 23 Μαΐου τοῦ ἔτους 1802. Μέλη δὲ ἦσαν οὐχὶ μόνον ἐπιστήμονες ἀλλὰ καὶ ἐξέχοντες λόγιοι. Ἐν τῷ Συλλόγῳ τούτῳ ἀνεγινώσκοντο ἐπιστημονικὰ μελετήματα. Καὶ ὁ Καποδίστριας ἀνέγνω, ἰταλιστὶ μελετήματα, ἐξ ὧν ἐπηνέθησαν πολὺ τὸ *περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν ἀνατομικῶν διαφορῶν τοῦ ὀργανισμοῦ* καὶ τὸ *ἐπὶ τῇ περιπτώσει τοῦ τοκετοῦ Ἰσραηλίτιδος γεννησάσης ὁμοῦ πέντε ἐπταμηνιαῖα τέκνα*. Ὅτε αἰφνιδίως ἀπέθανεν ἡ Ἀναστασία Ρωδίτη Μόρσιτζ, κατ' αἴτησιν τοῦ Συλλόγου καὶ ἐντολὴν τῆς ὑγειονομικῆς ἀρχῆς ἔγραψε λαμπρὰν ἰατροδικαστικὴν ἔκθεσιν.

* *
*

Ἀφοῦ οἱ αὐτοκρατορικοὶ ἐπίτροποι διωργάνωσαν τὴν τοπικὴν τῆς Κερκύρας κυβέρνησιν, πρὸς διοργάνωσιν τῶν λοιπῶν νήσων διωρίσθη ὁ Καποδίστριας, ὥστις λαμπρὰ ἐκτελέσας τὸ καθῆκόν του ἐπανέκαμψεν εἰς Κέρκυραν, ὅπου ἠκολούθησε τὴν ἐξάσκησιν τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης. Τῷ 1802 μετέβη ὡς προσωρινὸς ἀντιπρόσωπος τῆς Κυβερνήσεως εἰς Κεφαλληνίαν, μάλιστα εἰς αὐτόν, ὁ Μοτσενίγος ὡς ἀρχηγὸς τοῦ Ρωσσικοῦ στρατοῦ, ἐνεπιστεύθη τὴν ἀρχηγίαν τῆς σταλείσης φρουρᾶς ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ συνταγματάρχου Σωροκίν. Διέμεινεν ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀπὸ Σεπτεμβρίου μέχρι μέσων Ὀκτωβρίου καὶ μεταβὰς εἰς Ἰθάκην ἀφίκετο εἰς Κέρκυραν τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ μηνός, ὅπου ἔμεινεν ἰδιωτεύων μέχρι τέλους Φεβρουαρίου τοῦ 1803, ὅτε συνεστήθη προσωρινὴ Γερουσία, ἡ ὁποία διώρισεν αὐτὸν *γραμματέα τῆς ἐπικρατείας* δυνάμει τοῦ τότε ἐν ἰσχύει Συντάγματος (1).

Οὕτω ὁ Καποδίστριας ἔλαβε μέρος εἰς τὴν γενικὴν διοίκησιν τῆς ἑπτανησιακῆς Πολιτείας. Ἡ δραστηριότης καὶ ἡ φιλοπονία εἶχον προσελκύσει τὴν προσοχὴν πάντων. Πρῶτον αὐτοῦ μέλημα ὑπῆρξεν ἡ διευθέτησις τῆς Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας.

(1) Προβλ. Μάρκου Θεοτόκη. Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ἐν Κεφαλληνίᾳ. Κερκύρᾳ 1889.

Ὅμως, μεθ' ὅλην τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίας, ὁσάκις προσεκλεῖτο πρὸς ἐξέτασιν ἀσθενοῦντων βαρέως, μετέβαινεν προθύμως. Ὁ βιογράφος του, Δημήτριος Ἀρλιώτης, ἱστορεῖ ὅτι ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καθ' ἣν διωρίσθη γραμματεὺς τῆς ἐπικρατείας, οἱ πολῖται ἔχασαν τὸν *πρόθυμον φύλακα τῆς ζωῆς των*. Ἔμεινε γραμματεὺς μέχρι τοῦ 1806 διότι ἡ Γερουσία διώρισεν αὐτὸν ἐπιτετραμμένον ἐν τῇ αὐλῇ τῆς Πετρουπόλεως, ἀντὶ τοῦ παραιτηθέντος Δημητρίου Παράντση, ἀλλὰ διακοίνωσις τοῦ πληρεξουσίου τῆς Ρωσσίας πρὸς τὴν Γερουσίαν ποιεῖ γνωστὸν ὅτι «ἡ Αὐλὴ τῆς Πετρουπόλεως »ἐδέχθη εὐχαρίστως τὸν διορισμὸν τοῦ Καποδιστρίου ὡς διά»δοχου τοῦ Παράντση, ἀλλ' ὅτι ἡ θέσις αὕτη εἶνε ἀσυμβίβαστος μετὰ τῆς τοῦ *ἐπιτίμου Συμβουλίου*, ἣν ὁ αὐτοκράτωρ εἶχεν ἀπονείμει πρὸς τὸν Καποδίστριαν».

Ἡ Γερουσία διώρισε τὸν Καποδίστριαν, μετὰ ἕνα περίπου μῆνα, *ἔφορον τῶν προσωρινῶν σχολείων τῆς Τενέδου* (1).

* *
*

Κατὰ τὸ Σύνταγμα οὐδεὶς ἀπὸ τοῦ 1810 ἠδύνατο νὰ ἀναλάβῃ δημοσίαν ὑπηρεσίαν ἀδαὴς ὢν τῆς ἑλληνικῆς, ἧς ἀπὸ τοῦ 1820 θὰ ἐγένετο ἀποκλειστικὴ χρῆσις ἐν τοῖς δημοσίοις ἐγγράφοις. Καθηγητὴς δὲ τῶν ἑλληνικῶν προσεκλήθη ὁ ἐκ Πάργας ἐπιφανὴς κληρικὸς Ἀνδρέας Ἰδρωμένος, ἑλληνιστὴς δόκιμος. Ἐντολῇ τῆς Γερουσίας ὁ Καποδίστριας, τῷ 1803 ἔγραφε πρὸς τὸν ρηθέντα ἱερέα οὕτω πως ἑλληνιστί ;

Εὐλαβέστατε Κύριε.

Ἡ Γερουσία τῆς νέας μας Ἑλληνικῆς Πολιτείας ἐδέχθη μὲ γλυκυτάτην ἀγαλλίασιν τὴν εἴδησιν τῆς φήμης, ὅποῦ διὰ τῆς προκοπῆς σας ἀπόκτησε τὸ ὄνομά σας. Ἡ πατρίς, πολῖτα ἱερώτατε καὶ λογιώτατε, τὴν ὁποίαν ἡ θεία Πρόνοια, μὲ τὸ μέσον τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ Α' μᾶς ἐχάρισε, ἐκείνη ἡ ἰδία μὲ τὰς ἀγκάλας ἀνοικτὰς ζητεῖ νὰ σᾶς ἀποδεχθῇ καὶ νὰ σᾶς ἐμπιστευθῇ τὸν πλέον πολύτιμον θησαυρὸν ὁποῦ ἔχει, τοὐτέστι τοὺς νέους τῆς Ἑπτανησίου Ἐπικρατείας, τῶν ὁποίων ἡ καλὴ ἀγωγὴ θέλει εἶναι γωνιαία πέτρα τῆς τιμῆς καὶ τῆς εὐτυχίας τοῦ Γένους μας. Λοιπὸν ὑμεῖς, ὡς υἱὸς πατρίδος ἄριστος, ὑμεῖς ὁποῦ συζῶντες μὲ τοὺς Δημοσθένεις, μὲ τοὺς Ὁμήρους, μὲ τοὺς Πλάτωνας, ἐπλουτίσατε τὸν νοῦν σας, καὶ τὴν καρδίαν σας μὲ τὴν ζωηρὰν ἐπιρροὴν τοῦ πνεύματος τῶν ἀθανάτων τούτων ἀνδρῶν, ὑμεῖς ὁποῦ εἴσθε τὸ ἔρεισμα τῆς σχεδὸν ἠφανισμένης ἑλληνικῆς παιδείας, εἶναι τάχα δυνατὸν νὰ ἀπονεύσετε εἰς τὸ εὐγενὲς τοῦτο καὶ τῳόντι ἑλληνικὸν ἔργον, τὸ τῆς πλάσεως δηλαδὴ τιμίων πολιτῶν ἤγουν νέων Ἑλλήνων.

Ἡ Γερουσία σᾶς προσκαλεῖ. Συλλογιστῆτε ὁποίας λογῆς ἤθελαν ἀποκριθῆ οἱ ἔνδοξοι πρόγονοι ἡμῶν καὶ ἔπειτα ἀποφασίσατε.

Μένω μὲ ὅλην τὴν ὑπόληψιν
ΙΩ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ

(Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχὲς)

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

(1) Ἡ Τένεδος ἦτο ἀρχαία μονὴ τῶν δυτικῶν ἐν Κερκύρᾳ, μεταβληθεῖσα εἰς ἐκπαιδευτήριον.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΘΝΙΚΗ & ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΝΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΠΑΡΑΠΟΝΟ

(ἀπὸ τὸ **Χυνόπωρο** *τοῦ Λέναου)*

[Ὁ Nicolaus Lenau εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους λυρικοὺς τῆς Γερμανίας· ρωμαντικὸς ποὺ, ζωγραφίζοντας τὴ Γερμανικὴ φύση, χύνει ὅλο τὸ βαθὺ μυστήριο της. Δὲν μεταφράζεται εὔκολα καὶ γιατὶ ἡ ποιητική του φράση ξεχειλίζει στὴ μουσικὴ καὶ γιατὶ ζωγραφίζει κόσμον ἄγνωστον γιὰ τοὺς πάντας τοὺς ἡλιοπερυχημένους τόπους. Πόσο τὸν αἰστάνθηκα προχθὲς ποὺ πλανημένος μένα φίλο μου στὸ Πούλαχ στὸ δάσος πατοῦσα τὰ ξερόφυλλα τὰ πεσμένα. Ὁ φίλος μου αἰσταντικὰ κι' ἄθελα ἀπάγγειλεν ἐκεῖ τὸ «Χυνόπωρο» κ' ἐγὼ μεταφράζω ἐδῶ τὸ «Παράπονο» γιὰ νὰ ξεθυμάνω τὸ δικό μου]

Ἐχάθηκες γλυκύτατη Ἄνοιξι !
Δὲν ἔχεις νὰ μείνῃς πουθενά, πουθενά !
ὅπου ἔβλεπα τὰ χαρωπά σου τἄνθια
τρίζουν τὰ ξεφυλίσματα τὰ χυνοπωρινά

×

Τόσον ὁ ἀγέρας λυπημένος πνέει
μὲς τὰ χαμόκλαδα ποῦ λέω καὶ κλαίει
Νεκροστενάζοντας ἡ Φύση
μέσα στὰ μαραμένα δάση ἀνατριχιάζει ! φρίσσει !...

×

Πόσο γλήγορα ! πόσο πάλι
σὲ μένα ἐχάθηκε ἕνας χρόνος
Ρωτῶντας το βογκάει ἀφ' τὸ δάσος :
«Ἀπὸ τὰ φυλλοκάρδια σου δὲν ἔπεσεν ὁ πόνος ;»

×

Δασύβογκε μὴν ἀπορώντας
τέτια καρδιὰ σὲ μένανε εἶδες !
Τῆς χώνει πιστὰ κάθε χρόνος
τὰ μαραμένα φύλλα του καὶ τὶς νεκρὲς ἐλπίδες.

Μόναχον ΓΙΑΝΗΣ ΚΑΜΠΥΣΗΣ

ΚΥΜΑΤΑΚΙΑ

Εἰς τάκρογιάλι ἡ Ἀρετὴ
κι' ὁ Νικολὸς 'ς τὴν ξέρα.
Πανὶ κοπάνιζε αὐτή . . .
κ' ἐκεῖνος . . . τὸν ἀέρα !

Σπέτσες. Ι. Γ. ΓΙΑΝΝΟΥΚΟΣ

PH. E. LEGRAND

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟΥ ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΥ ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΥ ΦΩΒΕΛ

(Συνέχειαν ἴδε προηγούμενον φύλλον)

Αἱ ἐργασίαι αὗται διήρκεσαν ἐπὶ εἰκοσαήμερον, καθ' ὃ ὁ Φωβὲλ διέμενε παρά τινι ἐγκαταλελειμένῳ ἐκκλησιδίῳ· κατεβίβασε δ' εἶτα τὰ μάρμαρα εἰς τὴν ἀκτὴν δι' ἀπείρων κόπων,

διὰ δοκῶν ἐλαίῳ καὶ σάπωνι ἠλειμμένων· τῇ 6 Αὐγούστου ἡ λεία αὐτοῦ ἀποπλέει διὰ Σμύρνην. Ἐπὶ ἓξ ἑβδομάδας παρέμεινε ἀναμένων πολεμικόν τι πλοῖον, τοῦτο δὲ διότι ὅλα τὰ πλοῖα κατεδίωκον τὸν Λάμπρον Κατσώνη· τέλος ἀφίκετο πρὸς παραλαβὴν αὐτοῦ ἡ γολέτα «Ἀγλαΐα» καὶ τῇ 17 Σεπτεμβρίου κατέπλευσεν εἰς Πειραιᾶ.

Ἐπρόκειτο νὰ κατασκευάσῃ πάλιν ἐκμαγεῖά τινα ἀγαλμάτων, ὧν τὰ πρῶτα εἶχον θραυσθῆ· ἐλλείψει ὅμως γύψου καὶ ἕνεκα ἐρίδων πρὸς τὸν νέον βοεβόδαν—τὸν τρομερὸν Χατζῆ Ἀλῆν Χασσικ—ἡ ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ ἐπὶ πολὺ ἐβράδυνεν· ἡ δὲ κακοκαιρία ἀνέστειλε ταύτας μόλις ἀρξαμένας. «Ἐὰν δὲν βλέπετε πιθανότητα νὰ ἐργασθῆτε ἐπιτυχῶς, ἔγραφεν αὐτῷ ὁ Choiseul, ἔλθετε νὰ περάσετε τὸν χειμῶνα μαζύ μου· θὰ τακτοποιήσωμεν τὴν περιγραφήν μας τῆς Ἀττικῆς καὶ τοῦ Μορέως». Ὁ Φωβὲλ προσεποιήθη ὅτι δὲν ἐνόησε, διότι δὲν ἠγάπα τὸν βίον τοῦ σπουδαστηρίου. Τοπογραφικὰ σχέδια καὶ διάφοροι ἔρευναι ἀπησχόλουν ἄλλως αὐτὸν ἱκανῶς. Τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν ἡμερολόγιον παρέχει ἰδέαν τῆς δραστηριότητος αὐτοῦ καὶ εἰκονίζει τὸν τοῦ ἐξερευνητοῦ ζῆλον. Ἐρευνᾷ τὴν ἀκτὴν τὴν φέρουσαν πρὸς τὸ ἀκρωτήριον Ζωστήρα· ἐν τῷ σπηλαίῳ τῆς Βάρης «ἀπέκοψα, λέγει, μεγάλα ἀλαβάστρου τεμάχια, ἀλλ' ἐσεβάσθην ὅμως τὰς ἀρχαιότητας. «Ἐκεῖ που πλησίον, ἐπὶ τῆς πρὸς τὰς Ἀθήνας ἀγούσης ὁδοῦ, παρὰ τοὺς πρόποδας μικροῦ φρουρίου «ἀνεκάλυψα τυχαίως δύο τάφους ἀρχαιοτάτους· ἀγρότης τις μ' ἐκάλεσε διερχόμενον ὅπως μοῦ δείξῃ εἶδός τι μεγάλου μαρμαρίνου κονιάματος· ἐκεῖ πλησίον εἶδον μάρμαρον ἐξερχόμενον τῆς χλόης· τὸ ἐξετάζω, ἀνασκαλεύω διὰ τοῦ ξίφους καὶ ἀνακαλύπτω τάφον· τὸν ἀνοίγω, ἦτο ἀκατέργαστος ἔξωθεν, καὶ ἐκλείετο καλῶς, τοῦ καλύμματος συναρμοζομένου ἐπὶ τοῦ κάτω μέρους. Ἦτο ὁ πρῶτος τοιούτου εἴδους τάφος, ὃν ἀνεκάλυπτον σῶον· ἀδύνατον δὲ νὰ ἐκφράσῳ τὴν χαρὰν ἐπ τῷ τοιούτῳ εὑρήματι· ἀνυπομόνουν πῶς ν' ἀφαιρέσῳ τὸ κάλυμμα· τούτου δ' ἀφαιρεθέντος βλέπω ἐν τῇ ἐξ ὡραίου μαρμάρου θήκῃ ταύτῃ 7 ποδῶν μῆκος ἔχουσαν, ἑτέραν θήκην ἐκ κέδρου ὀλίγον μικροτέραν... Ἐρύλαξα τὸ σκληρὸν ἔτι ξύλον τῆς θήκης καὶ ἐξ αὐτοῦ κατεσκεύασα διάφορα κομψοτεχνήματα». Τὰς ἐρεύνας αὐτοῦ στρέφει εἶτα πρὸς τὸ Μαραθώνιον πεδίον· νομίζει δ' ὅτι ἀναγνωρίζει εἰς ἡμισείας ὥρας ἀπόστασιν δυτικῶς τοῦ χωρίου (εἰς τὸ Κεφαλάρι), τὴν κρήνην Μακρίαν. Βεβαιοῖ ὅτι ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ Πανὸς οἱ ἐν αὐτῷ σταλακτῖται οὐδὲν ἔχουσι τὸ θαυμάσιον, ὡς λέγει ὁ Παυσανίας. Τῇ 20 Ὀκτωβρίου, τέμνει τὸν τύμβον ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας, δέκα ἄνδρες· ὀρύσσουσι τὸ κεντρικὸν μέρος καὶ κατέρχονται ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς πεδιάδος· καταμετρήσεις ἐνεργοῦνται δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ εἰς βάθος 5 ἢ 6 ποδῶν ἀλλ' οὐδὲν εὕρημα ἀνταμείβει τοὺς κόπους του, ὁ δὲ Φωβέλ, ἀχθόμενος ἐπὶ τῇ ἀποτυχίᾳ, ἐνοχλούμενος ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου τοῦ ἐδάφους διακόπτει τὰς ἐρεύνας αὐτοῦ. Θ' ἀποζημιωθῆ ἀνακαλύπτων ἀλλαχοῦ τοὺς τάφους τῶν Ἀθηναίων. «Καταμετρῶν βάσιν τινά, εὐθυγράμμησα ἐπί τινος ἐλαίας ὑψουμένης ἐπὶ τῶν ἐρειπίων μέσῳ τοῦ ἕλους [1]· φθάσας εἰς τὸ δένδρον, εὗρον νησίδιον ἐν ᾧ ἐγείρονται 10 ἕως 12 σωροὶ κατερειπωθέντων κτισμάτων, ἐν οἷς σώζονται ἔτι τεμάχια μαρμάρινα 10 ποδῶν μήκους, ἐπιστύλια, κορωνίδες μετὰ κοσμημάτων καὶ ὀδοντοειδῶν γλυφῶν... ἐρείπια κολοσσαίου βάθρου ὑψουμένου ἐν τῷ μέσῳ, λείψανα κιόνων καὶ ἀγάλματος καθημένου. Ἐρευνήσας ὁ ἴδιος μετὰ τοῦ λοχίου Maury μεταξὺ τῶν γηλόφων τούτων εὗρον πλίνθινα κοσμήματα τάφων ἐφ' ὧν ἡ ἐπιγραφὴ ΑΘΗΝΑΙΟΝ, ἄνευ τοῦ ὀνόματος τοῦ προσώπου· παρέλαβον 5 ἢ 6 ἡ ἀνακάλυψις αὕτη μ' ἐπλήρωσε χαρᾶς· δὲν ἐγνώριζον οὔτε τοὺς τάφους τούτους οὔτε τὸ μέρος ὅπου οἱ Ἀθηναῖοι ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας· ἐτοποθέτουν αὐτὸ ΒΑ τῆς πεδιάδος· εὗρον τὰ πάντα σύμφωνα πρὸς τὴν περιγραφὴν τοῦ Παυσανίου· μικρὸς ῥύαξ ἀποτελῶν νησῖδα, ἐφ' ἧς τάφοι, ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν· προσχωσίς τις ἤνου τοὺς τάφους τούτους μετὰ τῶν ὀρέων διὰ τῶν ἑλῶν· ὑπάρχει ὡσαύτως διόδός τις ἀπὸ τῆς νησῖδος πρὸς τὴν θάλασσαν, μήκους 50 ποδῶν».

Τῇ 28 Ὀκτωβρίου, ὁ Φωβὲλ ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας. Διερχόμενος τῆς μονῆς Δασὺ παρέλαβε «ἐπιγραφήν τινα τῆς Στρατονίκης ἐπὶ στήλης ὑπὸ ὡραίου ἀετώματος ἐστεφανωμένης» [1] ἣν εὗρεν εἰς τὸ δάπεδον τοῦ ἱεροῦ· «τὴν ἔκλεψα, λέγει, μετὰ εἰλικρινείας, διότι ἄλλως δὲν ἠδυνάμην νὰ τὴν ἀποκτήσω». Ἔχων ἐλευθέραν τὴν εἴσοδον εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ἔκλεψε (εἶναι αἱ ἴδιαι αὐτοῦ φράσεις) τρεῖς σφονδύλους βαθέος τρασίνου χρώματος οὓς ἔρριψαν ἄνωθεν τῶν τειχῶν ἐπὶ σωροῦ κοπρίας, μετόπην τινα τοῦ Παρθενῶνος, ἣν ἀνεμοστρόβιλος ἀπέσπασε τῆς θέσεως αὐτῆς [2], τὸν δὲ Δεκέμβριον δύο ἐπιγραφὰς τοῦ Ἐρεχθείου. Ὁ Choiseul ἦτο μαγευμένος ἐκ τοῦ ζήλου καὶ τῆς ἐπιτηδειότητος τοῦ πράκτωρός του [3]· ἡ ὄρεξις αὐτοῦ ηὔξανεν· αἱ ἐπιγραφαὶ αἱ χρησιμεύουσαι πρὸς πλακόστρωσιν ἐν τῷ Ἐρεχθείῳ, καὶ διάφορα ἄλλα τεμάχια ἐπιμόνως παρ' αὐτοῦ ἀπαιτοῦνται. Οἱ κυβερνῆται τῶν πολεμικῶν πλοίων παρακαλοῦνται νὰ φορτώνωσι πᾶν ὅτι θὰ ὑποδείξῃ αὐτοῖς ὁ Φωβέλ, ἀνάγλυφόν τι τοῦ Σουνίου, εἰ δυνατὸν τὸν λέοντα τῆς Μεσογαίας. «Ἀφαιρέσατε πᾶν ὅτι δύνασθε... μὴν ἀφήσετε οὐδεμίαν εὐκαιρίαν νὰ λεηλατήσετε ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν τῷ ἐδάφει αὐτῆς πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ λεηλατηθῆ... μὴ φεισθῆτε οὔτε τῶν νεκρῶν οὔτε τῶν ζώντων....» Τοιαῦται προτροπαὶ ἀπαντῶσι ἐν ἑκάστῃ ἐπιστολῇ, ὡς καὶ παντοειδεῖς συμβουλαὶ περὶ τοῦ πῶς νὰ κολακεύσωσι τὸν Βοϊβόδαν, νὰ ἐξαγοράσωσι τὸν δισδάρην, νὰ ματαιώσωσι τὰς ῥᾳδιουργίας τοῦ ἐπισκόπου. Τὴν παραμονὴν τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, ἡ Ἀθηναϊκὴ πολιτικὴ μεγάλως ἀνησυχεῖ τὸν εὐγενῆ πρεσβευτὴν· ἀλλ' ὅμως ὁ Φωβὲλ ἐξηκολούθει τὴν σειρὰν τῶν κατορθωμάτων του. Γηλοφός τις κείμενος μεταξὺ τῶν Μακρῶν Τειχῶν, εἰς ἡμίσειαν ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν ὥραν, ἐν τόπῳ ὀνομαζομένῳ Βασιλικὴ, ἑλκύει τὴν προσοχὴν αὐτοῦ [4] τὸν ἀνοίγει, καὶ ἀνακαλύπτει τεμάχια κεραμῶν, ὀστᾶ διαφόρων ζῴων, φύλλα τινα χρυσοῦ, πλίνθινα ἐπίχρυσα κυμάτια, τὰ λείψανα πυρᾶς ἐχούσης 12 ποδῶν μῆκος [5]. Ἐξ ὅσων δὲ γνωρίζει περὶ τῶν τάφων τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων. οὐδόλως ἀμφιβάλλει ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ τάφου τῆς ἀμαζόνος Ἀντιόπης, ὃν ὁ Παυσανίας εἶδε πλησιάζων εἰς τὰς Ἀθήνας. Τῇ 18 Ἰανουαρίου, μετὰ μακρὰν

(1) Πρόκειται περὶ τοῦ τέλματος τῆς Βρεξίτζας. Χάρτης τῶν ἐρειπίων περὶ ὧν ποιεῖται μνείαν τὸ χωρίον τοῦτο, γραφεὶς ὑπὸ τοῦ Φωβὲλ ἔτη τινὰ βραβύτερον (1782), εὑρηται ἐν τῇ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ ἀνελύθη δὲ ὑπὸ τοῦ κ. Milchhœfer ἐν τῷ ἐπεξηγηματικῷ κειμένῳ τῶν Karten von Attika (φυλ. Γ—Ζ, σ. 44—45).

(1) Κατάλογος τῆς πωλήσεως Choiseul, ἀρ. 128.

(2) Τόμ. VIII, f° 23. Βλ. Revcu archéol. 1895. I, 238. Ὁ Forbin ἐγνώριζε τὴν ἀγορὰν τῶν δύο μετοπῶν τὴν γενομένην ἐν Ἀθήναις διὰ λογαριασμῶν τοῦ Choiseul (Voyage, σ. 31).

(3) Ἔκτοτε ὁ Φωβὲλ ὑπεσκέλισε τὸν Γάσπαρην· ἡ τελευταία δὲ τούτου ἐπιστολὴ ἡ περὶ ἀρχαιοτήτων ἀναφέρουσα ἐγράφη τῇ 7 Αὐγούστου.

(4) Ὁ Choiseul σφετερίζεται πρωτοβουλίαν ἧς ἐστερεῖτο ὅτε ἔγραφε (Vayage pittor., II, 319: «Ἤνοιξα ἐγγὺς τῶν Ἀθηνῶν...»

(5) Ἀναλύω κατὰ προτίμησιν τὴν ἐν χειρογράφῳ ἀφήγησιν τοῦ ἡμερολογίου ὑπὸ χρονολογίαν 21 καὶ 31 Ὀκτωβρίου 1788. Ἀφήγησις τῶν ἀνασκαφῶν ἐδημοσιεύθη ἐν τοῖς mémoires de l' Institut (Litt et Beaux-Arts, τ. V, σ. 47—49, ἐν τῷ magasin euccylopedique (7 ἔτος, τ. VI, σ. 522—526) ἐν τοῖς mémoires rod R. Walpole, σ. 322.

βρα, ἣν, εἶδεν ἔν τι χαράδρα παρὰ τὴν Καλλιρρόην, τὴν γωνίαν, μαρμαρίνου ὄγκου. Ἀνασκαλεύει διὰ τοῦ ξίφους καὶ ὑποθέτει ὅτι εὑρίσκεται πρὸ τάφου. Τῇ ἐπιούσῃ, ἀνασπᾷ τὸ μάρμαρον, ἐφ' ᾧ εἰκονίζοντο δύο μορφαὶ φυσικοῦ μεγέθους, μετριώταται, ἀνὴρ καὶ γυνὴ κρατούμενοι διὰ τῆς χειρός· τοῦτο δὲ καὶ μετὰ δυσκολίας μετεκομίσθη εἰς Πειραιᾶ [1]. Ἐπανέρχεται ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, ἀνακαλύπτει ὅλον τὸν ναὸν τῶν Καρυατίδων (Ἐρέχθειον), καταμετρεῖ πάντα αὐτοῦ τὰ μέρη, παρατηρεῖ μικρὰν κλίμακα συγκοινωνοῦσαν μετὰ τῆς παρόδου ἐν ᾗ εἰσὶν τὰ τρία παράθυρα, ὅπου εἰσήρχοντο διὰ τοῦ Βορείου πυλῶνος. Ἐρευνῶν παρὰ τὸν Παρθενῶνα, ἀνασύρει ἐκ τῶν Ἐρειπίων τῇ 25 Ἰανουαρίου ἀνάγλυφόν τι τῆς ἀνατολικῆς μετόπης ὅπερ φέρει εἰς Πειραιᾶ τῇ συγκαταθέσει καὶ βοηθείᾳ τῶν Τούρκων [2]. Τῇ 3 Φεβρουαρίου ἀγοράζει φιάλην ἐξ ἐπιχρύσου χαλκοῦ εὑρεθεῖσαν εἰς τὸ πάχος τοίχου τινὸς τοῦ Παρθενῶνος παρὰ τὴν ΒΔ γωνίαν.

Ἡ φιάλη αὕτη ἔφερε τὴν ἐπιγραφὴν ΑΠΟΛΛΟΔΟΡΟΣ ΑΘΕΝΑΙΟΣ ΑΝΕΘΕΚΑ, ἦτο δὲ κηρῷ ἐπικεχρισμένη, καὶ περιεῖχε ἐντὸς μολύβδινα ἐνεπίγραφα ἐλάσματα, καὶ μέγα νόμισμα τοῦ Κωνσταντίνου ἐκ λεπτοτάτου χαλκοῦ. Τῇ 9 Φεβρουαρίου, ἀφῄρεσε ἀπὸ τοῦ Ἐρεχθείου κίονα βαθέως πρασίνου χρώματος· τῇ 16, ἕτερον σφόνδυλον κίονος καὶ μέρος ἐνεπιγράφου βάθρου· λαμβάνει ἔκτυπον μεγάλης ἐπιγραφῆς εὑρεθείσης ἐν τοῖς ἐρειπίοις τοῦ ναοῦ, ἣν οὔτε ν' ἀντιγράψῃ οὔτε ν' ἀγοράσῃ ἠδύνατο. Τῇ 18 φέρουσιν αὐτῷ ἐκ Μαραθῶνος προτομήν τινα τοῦ Λευκίου Οὐήρου «εὑρεθεῖσαν ἐν τοῖς ἐρειπίοις τῶν τάφων τῶν Ἀθηναίων». Τὸ ἡμερολόγιον σταματᾷ εἰς τὴν χρονολογίαν ταύτην· ἀλλ' ὁ Φωβὲλ ἔμεινεν ἐν Ἀττικῇ πλέον τῶν δύο ἀκόμη μηνῶν· κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, μετέβη καὶ πάλιν εἰς Μαραθῶνα, εἰς τὸ μέρος δὲ ἀφ' ὅπου ἐξῄχθη ἡ προτομὴ τοῦ Λευκίου Οὐήρου, ἀνεκάλυψε πλεῖστα ἄλλα [3]. Τέλος ὁ λοιμὸς τὸν ἠνάγκασε νὰ φύγῃ· ἡ μάστιξ αὕτη, ἧς ἀπὸ πολλοῦ ἐμνημόνευεν ὁ Γάσπαρης ἐν ταῖς προξενικαῖς αὐτοῦ ἀνταποκρίσεσιν. ταχείας ἐποιήσατο κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1739 προόδους ἐλκουμένη ὑπὸ τοῦ λιμοῦ [4]. Τῇ 27 Ἀπριλίου ὁ Φωβὲλ ἀνεχώρησε δι' Αἴγυπτον.

Πολλαὶ ἐπιστολαὶ πεμφθεῖσαι ὑπ' αὐτοῦ τῷ Choiseul κατὰ τὸ ἐπιόν θέρος ἀνακαινοῦσι αὐτῷ πῶς διήρχετο τὸν χρόνον. Ἐπαναβλέπει τὸ σπήλαιον τῆς Ἀντιπάρου, ἐπισκέπτεται τὰ λατομεῖα τῆς Πάρου, λαμβάνει δείγματα μορμάρων, ζωγραφεῖ ἀνάγλυφόν τι σπουδαῖον, ὡς λέγει, οὐχὶ διὰ τὴν ἐργασίαν, μετρίαν οὖσαν, ἀλλὰ διὰ τὸ εἰκονιζόμενον [5]. Φθάνει εἰς Ἀλεξάνδρειαν τῇ 12 Μαΐου ἀνακαλύπτει ἐπιγραφήν τινα ἐπὶ τῆς βάσεως ἀρχαίου κίονος, τοῦ λεγομένου τοῦ «Πομπηΐου,» ἀνακαλύπτει ὡσαύτως καὶ καταμετρεῖ στάδιον οὗτινος μέρος τῆς spina (νύσσης) διασώζεται, τὸ μέγιστον ἐξ ὅσων ἤκουσε νὰ γίνηται λόγος [6]. Ὑπὸ χρονολογίαν 25 Ἰουνίου (Papiers, II, f° 6-7), μεταδίδει τῷ Choiseul ὅσας πληροφορίας ἠδυνήθη νὰ συλλέξῃ περὶ τῆς ὁάσεως τοῦ Ἄμμωνος, περὶ τῶν κατοικουσῶν αὐτὴν φυλῶν, τῶν ἐν αὐτῇ ἐρειπίων, τῶν δύο ὑπὸ τῶν Ἀράβων ἐξυμνουμένων πηγῶν, τοσούτῳ θερμῶν, ὥστε ἀναδίδουσι καπνὸν τὸν χειμῶνα. Ὀλίγον, φαίνεται, τὸν ἤλκυε τὸ ταξείδιον τοῦτο: εἶναι δαπανηρὸν καὶ ἐπικίνδυνον. διά τε τὰ χαμψίνια καὶ τοὺς σηπεδονώδεις πυρετούς· «πλὴν τούτων, λέγει, ἀμφιβάλλω ἂν εἶναι δυνατὸν ν' ἀμειφθῶσιν ἐπαρκῶς οἱ κόποι διὰ τῶν ἐρειπίων ἅτινα δύνανται νὰ εὑρεθῶσι, παραλλαγέντων βεβαίως ἀφ' οὗ μετετράπησαν εἰς ἐκκλησίας ἀφ' ὅτου ἐξωρίζοντο εἰς αὐτὰ οἱ πατριάρχαι.

Πλὴν τούτων τὰ ἐρείπια θὰ ἐχρησιμοποιήθησαν εἰς κατασκευὴν τζαμίων. Ὀλίγας ἑβδομάδας βραδύτερον (Papiers II, f°7-8, ἐπιστολὴ 23 Ἰουλίου), φαίνεται, ἀφεφάσισε νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐκδρομήν τινά: «ἀπὸ ὅ,τι εὕρω, γράφει τῷ Choiseul, θὰ εἶναι ἀπολύτως νέον, ἡ θέσις μάλιστα εἶναι ἀπὸ χιλίων ἐτῶν ἀνεξερεύνητος». Τὸ καραβάνιόν του ἡτοιμάσθη, αἱ κάμηλοι ἐμισθώθησαν, ὁ ἄραβὼν ἐδόθη πρὸς ἀσφάλειαν του, ὅτε τὸν ἀπέτρεψαν τοῦ σκοποῦ του, παραστήσαντες ἄγνωστον διατί, τὴν κακοπιστίαν τῶν Ἀράβων [1]. Ἠρκέσθη λοιπὸν εἰς τινας ἐκδρομάς. Ἐν Καΐρῳ ἐπεσκέφθη τὰ κυριώτερα τζαμία μετημφιεσμένος, διεπραγματεύθη μετὰ ἢ ἄνευ ἐπιτυχίας, τὴν ἀφαίρεσιν πολλῶν ἀρχαιοτήτων, ἅτε ἀμιλλώμενος πρὸς τὸν Magallon καὶ τὸν Βενετὸν Rostelli, οἵτινες διεφιλονείκουν αὐτῷ τὴν ἔννοιαν τοῦ Choiseul· μετέβη μάλιστα μέχρι Σαμάρας πρὸς ἀγορὰν μομιῶν.

Ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς αὐτοῦ τοῦ θέρους 1789, βλέπει τις κατὰ πρῶτον τὸν Φωβὲλ ἐκφράζοντα σαφῶς τὰς περὶ ἀνεξαρτησίας ἀπὸ τοῦ εὐγενοῦς αὐτοῦ πάτρωνος ἰδέας του. Ἕως τότε ἠρνεῖτο νὰ μένῃ κατὰ τὸ δυνατὸν πλειότερον μακρὰν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ νὰ δίδῃ ὅσον οἷόν τε ὀλιγωτέρας λεπτομερείας περὶ τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ. Ἀλλ' ὅμως ἡ ἀκουσία ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Αἴγυπτον ἀναχώρησίς του, ἦτο σημαντικωτάτη. Ἐνθαρρυνθείς, φαίνεται, ἐκ τῆς ἀποστάσεως ἔγραψε τῷ Choiseul τῷ 25 Ἰουνίου: «Ἐν πάσαις ταῖς ἐπιστολαῖς ἡμῶν κ. πρεσβευτά, διαφαίνεται ἡ ἐπιθυμία νὰ πράξητε τι ὑπὲρ ἐμοῦ εὐκαιρίας τυχόντες. Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ ὑπολαμβάνωμαι ὡς ταξειδεύων διὰ τὸν Βασιλέα καὶ τὴν κυβέρνησιν; Ἐὰν τὸ ἀνὰ τὴν Πελοπόννησον τελευταῖον ταξείδιόν μου ἐγένετο ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἑνὸς ἢ τῆς ἄλλης, καὶ οὐχὶ χάριν ἑνὸς ἀβδᾶ Βαρθελεμὺ ὅστις οὐ μόνον ψυχρότατα μοὶ ὑπέδειξε τὴν εὐγνωμοσύνην του, ἀλλ' ἐπιθυμεῖ νὰ μὲ ἀποστείλῃ εἰς Δελφοὺς καὶ Πλαταιάς, νομίζει δ' ὅτι μὲ ἀνταμείβει διὰ τοὺς κινδύνους οὓς ὑπέστην, τιμῶν με διὰ προσκλήσεως εἰς δεῖπνον, ἐν ᾧ μὲ καταζαλίζει δι' ἐρωτήσεων, ἐὰν πάντα τὰ ταξείδια ταῦτα ἐγένοντο ἐτ' ὀνόματι τῆς κυβερνήσεως, τὴν δωρεὰν ταύτην ἐργασίαν θὰ ὑπελάμβανον ἔντιμον. Ἔκαμα πολλὰς παρατηρήσεις σχετικὰς πρὸς τὴν ἀρχαίαν γεωγραφίαν, ἀνεῦρον πόλεις, ὧν ἡ τοποθεσία ἠγνοεῖτο, συνέλεξα ἐπιγραφάς· ἀληθές, ὅτι δὲν κατανοῶ αὐτάς, ἀλλ' ἀποστελλόμεναι εἰς Γαλλίαν, ἐν πιστοῖς χειρογράφοις, καθίστανται τόσον ἐνδιαφέρουσαι ὡς εἰ ἀνευρίσκοντο ὑπό τινος Villoisson [2]. Τὸ ταξείδιόν μου εἶναι μᾶλλον ἐνμιαφέρον ἢ τὸ ἐκείνου, ἐξαιρέσωμεν τὰς ἐρεύνας του ἐπὶ τῶν διαφόρων ἑλληνικῶν διαλέκτων....»

(ἀκολουθεῖ)

(1) Ὁ Fauvel λέγει ἀλλαχοῦ (Pap., VIII, ὅτι τὸ ἀνάγλυφον τοῦτο ἐθραύσθη ἐν Πειραιεῖ ἀπόντος αὐτοῦ.

(2) Βλ. Revue archéol, 1894. II, 28 κ. ἑ., 1895, I, 237.

(3) Τὰς τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου καὶ Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, ἀγορασθείσας ὑπὸ τοῦ Λούβρου ἐν τῇ πωλήσει Pourtalés· τρίτη προτομή, ἡ τοῦ Σωκράτους (Dodwell, Classical Tour, II, 161) εὑρέθη ὡσαύτως, ἐν Μαραθῶνι, ἀλλ' ἀλλαχοῦ (Catal, Choiseul, ἀρ. 55). Ἐν τινι ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Choiseul, τῆς 23 Ἰουλίου (Pap., II, f° 7) ὁ Φωβὲλ περὶ τῶν δύο μόνον ἀναφέρει.

(4). Περὶ τῶν καταστροφῶν τοῦ λοιμοῦ ἐν Ἀθήναις καὶ τῆς λαμπρᾶς διαγωγῆς τοῦ Γάσπαρη, Βλ. Κωνσταντινίδου, Ἱστορ. τῶν Ἀθηνῶν, σ. 513—514.

(5). Τὸ ἀνάγλυφον τὸ συνοδευόμενον διὰ τῆς ἐπιγραφῆς CIG, 2387.

(6) Papiers, II. f° 4—5 (Ἐπιστολὴ 16 Μαΐου 1789).

(1) Papiers, VIII, b° 70.

(2) Διάσημος ἑλληνιστὴς γεννηθεὶς τὸ 1750 καὶ ἐποθανὼν τὸ 1805. Περιηγηθεὶς τὴν Ἑλλάδα, ἰδίᾳ δὲ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, συνέλεξεν ὕλην πολύτιμον εὑρισκομένην χειρόγραφον ἐν τῇ (Εθνικῇ κιβλιοθήκῃ τῆς Γαλλίας καὶ παρὰ πάντων ἐπαινουμένην (Μ).

ΤΟ ΦΥΛΑΧΤΟ ΜΟΥ

τ' ἀφιερόνω
στὴ Μάνα μου.

[Καὶ τὸ «φυλαχτό μου» κι' ἄλλα καμμιὰ εἰκοσαριὰ ποιήματα ἴδια μ' αὐτό, εἶνε γραμμένα ἀπὸ ἕνχν ἀρκετὰ ἰδιόρρυθμον καὶ ὡς ποιητὴ καὶ ὡς ἄνθρωπο, ἀπὸ τὸν Σπύρο Ματσούκα. Δυὸ λέξεις γι' αὐτὸν τὸν πρωτοτυπώτατο Ρωμηὸ δὲν εἶνε καθόλου περιττές.

Ὁ Ματσούκας—μωρὲ ὄνομα γιὰ ποιητὴ!—γράφει ποιήματα χωρὶς νὰ ξέρῃ κι' αὐτὸς γιατὶ καὶ τὰ γράφει ἔτσι γιατὶ ἔτσι τοὔρχονται «τὰ γλυκοχαράματα, ποὖνε τραγούδια ἀπ' τὴν Ὑπάτη τὴ πατρίδα του κι' ἀπὸ τὰ κορφοβούνια τὰ περίμορφα» ὅπως λέει κι' ὁ τίτλος τῆς συλλογῆς του, ποῦ πρόκειται νὰ βγάλῃ ἅμα πάρῃ τὸ δίπλωμά του —γιατ' εἶνε κοντὰ στ' ἄλλα καὶ τελειόφοιτος τῆς Νομικῆς!

Γράφει ὅπως αἰσθάνεται κ' αἰσθάνεται ὅπως γράφει. Γράφει ὅπως βλέπει κι' ὅπως ἀκούει τὰ καλοκαίρια ποῦ γυρίζει καὶ ζῇ ἐπάνω στὲς δροσερὲς κορφὲς τῆς Οἴτης μαζῆ μὲ τοὺς τσελιγκάδες, σιμὰ στὰ κοπάδια τοῦ πατέρα του. Ἐκεῖ σπουδάζει τὴν ποίησι κι' ἂν τολμᾷς πές του πῶς ποέπει νὰ τὴν σπουδάσῃ κι' ἀλλοῦ! Οἱ καλλίτεροι δάσκαλοί του εἶνε οἱ τσελιγκάδες κ' ἡ σχολὴ ποῦ ἀκολουθεῖ στὴν ποίησι εἶνε ἡ σχολὴ τῆς στρούγκας! Γι' αὐτὸ κ' ἡ ποίησί του ἔχει ὅλη τὴν ἄγρια χάρι τοῦ βουνοῦ Τὸ «φυλαχτό μου» εἶνε τὸ καλλίτερό του ποίημα· ἂν τὸν ἀκούσετε νὰ τὸ ἀπαγγέλλῃ ὁ ἴδιος, σὰν δαιμονισμένος, θὰ πῆτε πῶς εἶνε ὀριστούργημα.

Ἂν θέλῃ νὰ φτειάξῃ κάτι τι δὲν πρέπει νὰ ζητήτῃ μεγαλείτερα πράγματα. Τοῦ τὸ εἶπα καὶ τοῦ ἴδιου. Πρέπει νὰ ἐπιμείνῃ σ' αὐτὰ ποῦ νοιώθει μοναχά. Τὸν συμβούλευσαν μερικοὶ φίλοι του νὰ διαβάτῃ τὸν Ἐρεδιᾶ καὶ τοὺς ἄλλους συγχρόνους ποιητάς. Ἐγὼ τὸν συμβουλεύω νὰ μὴ τοὺς διαβάσῃ γιατὶ θὰ χαλάσῃ. Ἂν θέλῃ νὰ διαβάτῃ κάτι τι, ἂς διαβάτῃ τὸν Κρυστάλλη, τὸν Θεόκριτο, τὸν Μόσχο, τὸν Λόγγον κι' ὅλους τοὺς ἀρχαίους καὶ νέους εἰδυλλιακοὺς ποιητάς. Πρὸ παντὸς ὅμως ἂς διαβάσῃ τὴν Φύσιν,—ἂν καὶ γιὰ τὸ τελευταῖο αὐτὸ δὲν ἔχει ἀνάγκην συμβουλῆς.

Αὐτὰ εἶχα νὰ πῶ γιὰ τὸν Ματσούκα. Δ. Π. Τ.]

Α'.

Πάρτο παιδάκι μ' φώναξε ἀπὸ τρανὸ κοτρώνι
Ποῦ τ' ἀπάνω κ' ἔστεκε γιὰ νὰ μᾶς καμαρώνῃ
Κι' ἀκόμα δὲν ἀπόσωσε τὸ λόγο, δὲν ἀπόειπε
Γλέπω νὰ φέρνουν τὰ παιδιὰ, οἱ ἀδερφοποιτοί μ' ν.
Ἕνα σταυρὸ καὶ χαϊμαλί—πάρτο τὸ φυλαχτό Σου!
Καὶ γύρισα στὴ Μάνα μου μὲ 'μάτι βουρκωμένο,
Ἂς γένῃ τὸ χατῆρι Σου, Μανούλα μου, τὸ παίρνω.
Καὶ τὸ φοράω στὰ στήθια μου, μέσα στὰ σωτικά μου
Τ'εἶναι τὴς Μάνας ἡ εὐχή! ἔλεγα στὰ παιδιά μου.

Β'.

Κι' ὁ ἥλιος μέσ' στὰ σύγνεφα σὰν τὸν τροχὸ γυρίζει.
Βολὲς μοιάζει τὸν ἄγορο τὸν καλοκαρδισμένο
Καὶ στέλνει ἀχτῖνες χαρωπὲς, τὸ Κοσμο βαλαντώνει
Βολὲς τὸν σκέπουν σύγνεφα μὲ πετρωτὸ χαλάζι
Κ' ὅλος ὁ Κόσμος ντύνεται στὴ πίσσα στὸ σκοτάδι..
Μὰ ἐγὼ κοντοκαρτέρησα ἀπὸ τὴ σ' ντροφιά μου,
Κ' ἀγνάντεψα καταρρίχις, τὰ σκότα δὲν μποδοῦνε!
Γροικάω τῆς Μάνας τὴ φωνὴ, τὸ φλοκωτὸ μαντῆλι,
Ποῦ μὲ τὸ χέρι μοῦκανε γιὰ νὰ σταθῶ σημάδι
Κι' ἀπ' τὸ κοτρώνι τὸ τρανὸ σκούζουν βογγᾶν
[ἰ βράχοι
Καὶ βγαίνει μιὰ ψιλὴ φωνὴ ποῦ τὲς καρδιὲς τρυπάει
«Ὥρα καλή σου ἀγόρι μου, λεβέντη ὥρα καλή Σου
Ἔχεις τῆς Μάνας τὴν εὐχὴ, οὔτε φωτιὰ οὔτε βόλι
Οὔτε νερὰ τρεχούμενα, ποτάμια μὴ φοβᾶσαι
Ἔχεις τῆς Μάνας τὴν εὐχή! ποῦνε μεγάλο πρᾶμμα!
Στρυφογυρίζουν τὰ βουνά, κι' ἡ βάχαις χαμηλώνουν
Φέγγει μέσα στὰ τρίσκοτα μέσ' στὰ βαθειὰ λαγκάδια
Σὲ κατατόπια φοβερά, σὲ καταχνιὰ μεγάλη
Καὶ σὲ λογγὲς θεόρατες, καὶ στοῦ πελάου τὰ βάθη..
Εἶναι τῆς Μάνας ἡ εὐχὴ ξατίμητο πετράδι!
Μὴν τὰ φοβᾶσαι τὰ σ' οιχειὰ, ποῦ στρατοκαρτεράνε,
Καί στὰ ζερβὰ παράωρα σὰν βγαίνεις καραοῦλι
Καὶ μὲ τὰ λιανολίθαρα σὰν σὲ πετροβολᾶνε,
Ἡ Μάνασσες ποῦ βγαίνουνε στὲς ποταμιὲς καὶ
[πλαίνουν,
Ἢ τὸ μαντήλι ρίχνουνε γιὰ νὰ προτοχορέψῃς
Ἐκεῖ ποῦ σταίνουνε χορὸ σὲ μαρμαρένιο ἀλώνι,
Ἢ μὲ παιγνίδια χίλια δυὸ στὸ δρόμο σὲ σταυρόνουν
ὄντας περνᾷς ὁλονυχτίς, ὄντα εἶσαι νυχτοκόπος
Καὶ ξαγρυπνᾷς τὴν πέρδικα τὴν πικροκατρεῦσα
Ποῦ καταργιέται τὸν ἀετὸ καὶ τὸν πετρίτη ἀντάμα
Ποῦ φάγανε τὸ ἀϊταίρι της τὸ πολυαγαπημένο.
Καὶ ξαγρυπνᾷς τὴ Δράκισσα τοῦ Δράκου τὲς ἀγκάλες
Καὶ λὲς τραγούδια χίλια δυὸ τὰ μάρμαρα ραΐζουν
Μὲ ἀλογό ου παίζοντας τὸν ταμπουρὶ βαρῶντας..
Κι' ὄντας ἀνεμο ἔρνεσαι καὶ ἀνεμοτραβιέσαι
Κι' ἀκοῦς τὸν ἄνεμο κι' ἀχεῖ παράξενα τραγούδια
Δρόμαζε καὶ στὸ χέρι Σου κράτα τὸ φυλαχτό Σου
Κι' ὅλα στὸ διάβα φεύγουνε στὸ δρόμο τὸ δικό Σου.

Γ'.

Αὐτὰ τὰ λόγια ἤτανε τὰ ὕστερνά της λόγια,
Καὶ μὲ πουλιὰ πετούμενα ὅπου πετᾶν τὸ ψῆλος
Μέσα στὰ γέρι τοῦ Μαρτιοῦ, χίλια φιλιὰ μοῦ στέλνει
Καὶ χάνεται μέσ' στὶς ὀξειές, στὰ μέλεγα, στὰ
[σκλῆθρα
Γιὰ νὰ περάσῃ ἀντίπερα στοῦ Ἀι-λιὰ τὴ ῥίχη
Νὰ καλοϊδῇ τ' ἀσκέρι μου καὶ νὰ μακρυαγναντέψῃ,
Τὸ πῶς γιαλίζει ἡ πάλλα μου. πῶς λάμπουν τὰ
[κομπιά μου]
Τὸ πῶς κρατάω τὸ φλάμπουρο καὶ τρέχω σὰν ἀλάφι.

ΣΠΥΡΟΣ Ι. ΜΑΤΣΟΥΚΑΣ

ΤΗΝ "ΙΡΙΔΑ ΑΘΗΝΩΝ,,
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΟΥΣΙΝ:

Ἐν Καΐρῳ ὁ κ. Χαδεμέρος
» Ἀλεξανδρείᾳ ὁ κ. Ἰω. Νταφώτης
» Μανσούρᾳ ὁ κ. Ἀλ. Κορταρὸς
» Ζαγαζικίῳ ὁ κ. Α. Χατζηϊωάννου
» Λάρνακι (Κύπρου) ὁ κ. Γεώρ. Κυπραῖος
» Λευκωσίᾳ ὁ κ. Κων. Ρῶσσος
» Πορτ-Σαΐτ ὁ κ. Ι. Παπαντωνόπουλος
» Σύρῳ ὁ κ. Ι. Νάννος
» Χαλκίδι ὁ κ. Ἀλ. Μάσχας

Παρὰ τοῖς ἄνω κυρίοις ἐγγράφονται συνδρομηταί

☞ Εἰς τοῦ
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΣΑΜΠΡΑΚΟΥ
ἔφθασαν τὰ καλλίτερα καπέλλα.
Ὁδὸς Σταδίου 47

ΤΥΠΟΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ